

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Dékány András*
Cím: *Filmgyártásunk érdeke*

Forrás: *Új Magyarosság*

137
(Hely)

1942. é. 15.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

791.45

Hely

Idő

"1942"

Személy

Filmgyártásunk érdeke a nemzeti filmszínház!

Irta: Dékány András

A liberális idők letűnt filmvezérei nemcsak egyeduralgukkal, vállalataikkal, a rendelkezésükre álló tőkével, mindenhatóvá elérő kezükkel akadályozták meg a magyar filmgyártás kibontakozását. Akadályt gördítettek ők megszállott fellegváraikkal, a filmszínházakkal is azok elé, akik nem akarták elfogadni fölényes irányításait, akik nem akartak behódolni a Gerő Sándoroknak és társaiknak! Mert hiába készített volna a merész keresztény gyártó olyan filmet, amelyből kimaradt Kabos Gyula és Ráday Imre, a forgatókönyvírók között nem szerepeltek volna a Nóti Károlyok és a Török Rezsők, vagy hiányoztak volna a dédelgetett rendezők, produkció-főnökök, felvételvezők, hiába, mert ha át is törték magukat a gyártás kínai falán — ezek a merész filmesek nem tudtak volna eljutni a filmszínházakig! Gerő úr és társai gondoskodtak arról, hogy csakis az a magyarnyelvű film kerülhetett vetítővászonra, amelyik az ő szellemi vagy pénzügyi irányításuk mellett készült el. Elképzelhető, micsoda hatalmat jelentett Gerő, amikor hét budapesti filmszínház felett parancsnokolt és végeredményében — valamilyen módon — hatáskörébe tartoztak a többi nagy vezető mozik is! Ma már közismert kalandregény, hogyan lett Gerőből, a porszívóügynökből éveken keresztül a budapesti

filmszínházak korlátlan diktátora, viszont az is közismert, hogy a Gerők és társaik mellett, milyen módon szerezték meg a külföldi amerikai filmvállalatok az irányítást a még maradék filmszínházak felett. Így például a Metro hosszú időn keresztül a Radius, a Fox pedig ugyancsak hosszú időn keresztül a Scala üzleti részese volt. *Igy azután, ilyen sajtószerű és nagy hatalom mellett hogyan is juthatott volna szóhoz, hogyan is támadhatott volna fel az a filmgyártás, illetőleg a meglévőnek teljes megtisztítása, amelyet annyiszor követeltünk, amely után annyiszor sóhajtottunk?*

Az utóbbi évek azután meghozták az örvendetes változást: a Gerők és a vele egyenrekonu „filmdiktátorok” eltűntek, a Metrok, a Foxok befolyása is megszűnt, a tőkésék és a vállalkozók helyén új emberek állnak, újak a vezetők és a rendezők is, új tehát a szellem és végre — új lehetőségek is vannak! De éppen azért, mert végre eljutottunk ide, a filmgyártás, a kimondottan nemzeti irányú filmgyártás érdekében egy lépéssel még tovább mehetünk. Örömmel kell köszöntenünk azt, hogy a tengely nagy államai, a német és az olasz filmgyártás tért hódít nálunk és végre megkapják azt a megillető helyet a budapesti filmvilágban, amely teljes joggal megilleti őket. A német filmeknek

két hajléka is van ma már, az Uránia és a Corvin-filmszínház, az olaszok pedig éppen a legutóbbi hónapokban kapták meg, illetőleg bérelték ki a Fórumot és a Capitolt, hogy ott bemutassák majd gyártásuk újabb és újabb reprezentatív filmjeit. Természetes, hogy a kötelező magyar filmek bemutatása mellett ezekben a filmszínházakban főleg német és olasz filmek kerülnek műsorra, olyan alkotások, amelyekkel a mi kultúrkapcsolataink is csak bővülnek, közönségünk széles rétegei pedig a szórakozáson kívül tapasztalatokat is szerezhhetnek majd. A Fórum-filmszínház elő olasz filmjével, a „Vaskoroná”-val, máris bebizonyította azt, hogy az olasz gyártás az utóbbi években hatalmas lendületet vett, nagyvonalú és széles utakon jár és felveszi a versenyt a hatalmas tőkével, óriási laboratóriumi készültséggel felszerelt amerikai filmgyártással.

A magyar filmek azonban nincs önálló hajléka! A Nemzeti Színház azért született, azért valósult meg immár százegy-néhány évvel ezelőtt, hogy a magyar szó megfelelő otthont kapjon, a magyar írónak dobogója legyen és a magyar színésznek színpada! A film ma már szintén hatalmasabb tömegeket mozgat, mint a színház, hivatása tulajdonképpen azonos — lerne, kultúrát adni, ismereteket bővíteni s így természetes, hogy amit megadtunk a színpadi irodalomnak, azt adjuk meg a filmeknek is! Ebben az esetben azt az évekkel ezelőtt éppen általunk felvetett gondolatot, hogy ahogyan van Nemzeti Színház, ugyanígy legyen Nemzeti Filmszínház is! Sok fontos érdek követeli ezt, legelsősorban maga a magyar filmgyártás további lehetősége, további fejlesztése.

Nagy költséggel, reprezentatív filmet, bizonyos céllal elkészített alkotást, vagy csak szerényebb keretek között mozgó, de

komolyabb, az átlagnál nagyobbvonalú munkát csak úgy lehet nyugodtan műterembe adni, ha az olyan moziban kerül bemutatásra, ahol további pályafutását nem akadályozza az egy, két, vagy három hétre szóló műsorkötés s ahol megfelelő törzsközönség válik otthonossá. A mozik nagyon jól tudják, hogy minden filmszínháznak megvan a maga törzsközönsége és ez a közönség bizonyos igényekkel várja az újdonságokat, úgyhogy például a Fórum-filmszínház nem tűzheti műsorára azt, amit az Omnia, viszont fordítva sem. Vitan felül áll, hogy a Nemzeti Filmszínháznak, ahol csakis magyar filmeket lehet és szabad majd játszani, egy olyan közönségtábora lenne, amelyik minden tekintetben biztosítaná az új intézmény létjogosultságát és ezzel együtt kihatna a magyar filmgyártás jövőjére is.

Elképzelhetetlen, hogy akkor, amikor a külföldi országokban a nagy állami filmgyáraknak bemutató filmszínházai vannak és a filmszínházak a szellemi, kulturális propagandán kívül hatalmas jövedelmet jelentenek ezeknek a gyáraknak, akkor nálunk egy olyan intézmény, mint a Hunnia-filmgyár — nem rendelkezik bemutató filmszínházzal! Az Ufa, a Tobis és a Bavaria német filmvállalatok több mozit mondhatnak a magukénak Berlinen kívül más városokban is, ugyanígy az olasz filmvállalatok Rómában és a vidék egyéb helyein, náluk bebizonyosodott az, hogy a filmszínház ilyen esetben a gyártást, a nemzeti irányú gyártást szolgálja.

csak éppen nálunk, a nemzeti filmbizottságnál nem veszik figyelembe a gazdag és sikeres külföldi tapasztalatokat! *A Hunniánál, az állami filmgyárnál lényegesen kisebb Filmirodának például két híradómozija és két premierzozija van Budapesten, a Royal Apollo és a Kamara, azonfelül a vidék nagyobb városaiban még több, csak éppen a Hunnic-filmgyár nem szabadul fel a megkötöttség alól, nem kap lélegzetet, olyan értelemben, hogy a rendelkezésére álló állami tőkével, hatalmas műtermccel és laboratóriumával, szakembereivel ne csak gyártási üzleteket köthessen a magánvállalkozókkal és ezzel együtt olyan irányt szolgáljon, ahol csakis az üzlet számít, a könnyű fajsúlyú vígjátékok, lírai vonalon mozgó filmek üzlete.*

A magyar filmnek, az értékes és művészi magyar filmnek, igenis, hajlékot kell teremteni! Az akadály már megszűnt, nincsenek Gerő urak a porondon, az amerikai filmcégek sem láthatók már, miért tart tehát tovább ez a különös szemérmeskedés, az önmagunkkal való állandó sze-

rénykedés, hogy megvalósuljon egy olyan filmszínház, ahol helvet kap majd a nagyobb költséggel elkészített film és ahol nem kell kínos kalkulációk után műsorra tűzni a magyar filmet! Ahol nem veszik le a legsikeresebb két-három hét után a magyar filmújdonságot, hanem játsszák addig Budapestnek ebben a legfontosabb elsöhetes filmszínházában, amíg közönsége van. *A megfigyelések pedig azt bizonyítják, hogy minden jó magyar filmet legalább négy, illetve hat hétig lehet játszani, — vajjon meddig azt, amelyik nemcsak jó, hanem kitűnő és a legjobbak közé tartozik?!*

Illetékes uraink, magyar nemzeti filmbizottság, adjuk meg a Hunniának azt, ami már régen megilletné: *a nemzeti filmgyártás szempontjából oly fontos önálló filmszínházat!* Oxigén lenne ez a most talpraálló, fiatal gyártásunknak, annak a már megmunkált gyümölcsöskertnek, amelyeknek csak egy hibája van: nincs kertészlakása és nincs kamarája, ahol épségben meg lehet őrizni a termést!